

Motion till riksdagen

1988/89:Sk48

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1988/89:132 om särskild vinstskatt, m.m.

Propositionens förslag

I propositionen föreslår regeringen att en särskild vinstskatt skall tas ut på företagets vinster under 1989. Skatten skall beräknas efter 15% på beskattningsunderlaget.

Skatteunderlaget för den särskilda vinstskatten skall beräknas i enlighet med vinstdelningsskatten. I propositionen föreslås vidare att fribeloppet för vinstdelningsskatten höjs till 2 miljoner kronor.

Regeringen motiverar sitt förslag med finanspolitiska överväganden och behov av åtstramning. Syftet är enligt propositionen att dra in en del av företagets likviditet och således minska företagets lönebetalningsförmåga. Regeringen förutsätter vidare att denna åtgärd skall leda till att de nominella löneökningarna skall kunna begränsas.

I propositionen understryker regeringen vidare att förslaget om en särskild vinstskatt skall ses som en isolerad åtgärd, och att regeringens långsiktiga skattepolitik inte påverkas.

Regeringen beräknar att denna skatt på 15% skall ge 3,5 miljarder i ökade skatteintäkter.

Vpk:s bedömning

Vpk har redovisat sin principiella syn på företagsbeskattningen i partimotion 1988/89:Sk444. I denna motion understryker vpk att Sverige har en företagsbeskattning som i ett internationellt perspektiv är mycket gynnsam för företagen.

Den effektiva genomsnittliga företagsbeskattningen torde inte ligga högre än 20%. För börsbolagen ligger den avsevärt lägre - runt 10% eller mindre. Om hänsyn tas till vinstdelningsskatten (till löntagarfonderna) kan det totala skatteuttaget beräknas till mellan 10 och 15% för börsbolagen, och kanske till dryga 30% för de mindre familjeföretag som verkligen berörs av vinstdelningsskatten. Det bör dock framhållas att vinstdelningsskatten är avdragsgill för företagen vid dess inkomstbeskattning under det följande året.

Just nu arbetar Utredningen om en reformerad företagsbeskattning. URF. I direktivet till denna utredning ligger att skattebasen skall breddas, dock vid ett oförändrat totalt skatteuttag, således en breddad bas för företagsbeskattningen men sänkta skattesatser.

Vpk anser att dessa direktiv är ofullständiga, särskilt med tanke på det övriga utredningsarbetet om reformerad inkomstbeskattning och indirekta skatter som pågår inom RINK och KIS. I det arbetet utgår direktiv och utredningsmajoritet från sänkta skattesatser som skall finansieras med breddningar av skattebasen för såväl direkt och indirekt beskattning. Det vill säga omfördelningar inom företagsbeskattning, och likaså omfördelningar av beskattning av hushåll från direkt till indirekt beskattning. Ett reformarbete som leder till övergång från progressiv till rak, eller rentav regressiv beskattning.

Liknande reformer har genomförts i en rad andra länder, med en viktig skillnad: I t.ex. USA finansierades sänkta inkomstskatter för hushållen med en breddad företagsbeskattning, som ledde till ett ökat skatteuttag från företagssektorn. Under en femårsperiod beräknas att företagen skall erlägga 125 miljarder dollar i ökad skatt.

Vpk menar därför att riksdagen borde uttala som sin mening till regeringen att en skattereform som innebär sänkta skattesatser inom den personliga inkomstbeskattningen till väsentliga delar bör finansieras genom ett ökat skatteuttag från företagssektorn. I den meningen är regeringens proposition ett litet steg i rätt riktning, men steget är för litet och endast av "tillfällig" natur. Direktiv i riktning ett ökat skatteuttag inom företagssektorn borde dock delges Utredningen om reformerad företagsbeskattning, URF.

Detta särskilt som likviditet, soliditet och vinster inom de svenska företagen, efter en exempellös stegring, nu ligger på extremt höga nivåer. Redan i propositionen anges att driftsöverskottet 1988 ökade med 15 miljarder, till 180 miljarder och konjunkturinstitutet beräknar att ökningen under 1989 blir minst lika stor.

Jämförelsevis kan anges att inkomstbeskattningen av de juridiska personerna under budgetåret 87/88 gav ett netto till samhället på 22,9 miljarder medan inkomstbeskattningen av hushållen gav ett netto till samhället på 216,8 miljarder.

Andra beräkningar säger att vinstnivån steg med över 20% under 1988. Börsbolagen kan redovisa förbättrade resultat efter finansnetto på hela 190% från 1982 till 1987, detta medan lönekostnaderna under samma period ökade med 52%. Jämförelsevis kan också sägas att aktieavkastningen (utöver bankränta) under 70-talet var ca 2% medan det under perioden 80-87 steg till 22% per år.

Utvecklingen kan kanske bäst sammanfattas med en rubrik ur veckans affärer nr 11/12 1989, "bättre äga än att arbeta". I artikeln under denna rubrik konstateras att företagsvinsterna 1988 ligger på ca 32% av förädlingsvärdet medan de 1978 låg under 15%. Reallönerna däremot ligger fortfarande lägre än de gjorde för 10 år sedan.

Att regeringen i detta läge inskrider mot vinsterna kunde ha varit utmärkt. Att göra det i uttalat syfte att pressa ned löneläget måste ses som anmärkningsvärt.

Det är riktigt att försöka begränsa inflationstakten. Men frågan om industrins konkurrenskraft kan inte i längden lösas genom att pressa ned löneläget. Detta särskilt som det finns tydliga indikationer på att företagen har höjt priserna långt snabbare än vad som kan motiveras med ökade löner.

Sanningen är snarast den att företagen riskerar att prissätta sig ur marknaden genom en snabb jakt på ökade vinster.

Under höstens debatt om vinster, avtalsförhandlingar och skatter, lanserades förslag bl.a. från TCO-ekonomerna om extra vinstskatt. Då framfördes tankar om en engångsskatt på 15% av företagets rörelseresultat. Detta skulle då ge ca 20 miljarder.

Nu föreslår regeringen en tillfällig vinstskatt på 15% beräknad efter grunderna för vinstdelningsskatten (till löntagarfonderna) och denna beräknas ge 3,5 miljarder. Det är som synes en avsevärd ambitionsskillnad mellan dessa alternativ.

Vpk har i motion 1988/89:Sk444 redovisat en rad förslag för hur man skulle kunna öka skatteuttaget från företag och kapital, bl.a. ang. fastighetsbeskattning av industrifastigheter, höjd stämpelskatt för lagfarter för juridiska personer, höjd omsättningsskatt för handel med aktier och värdepapper, skärpt förmögenhetsbeskattning och skärpt reavinstbeskattning, liksom vissa typer av engångsbeskattningar.

I nuläget är flertalet av dessa förslag inte behandlade av riksdagen. Detta gör det formellt sett svårare att ta ställning till regeringens förslag i propositionen. Men vpk har i motioner om utvecklingen i arbetslivet pekat på nödvändigheten av kraftigt ökad vuxenutbildning. I motion 1988/89:A255 skriver vi: "Sätt de svenska arbetarna på skolbänken som ett rejält grepp att utjämna utbildningsklyftorna i samhället. En teknisk-humanistisk utbildningsreform för dem som bara har 9-årig skolutbildning är nödvändig. Arbetsmarknadspolitikens främsta mål vore att förverkliga Ingvar Carlssons Gävle-tal 1984 där han lovade ett nationellt folkbildningsprogram för alla med sikte på den nya tekniken och ett rättvist arbetsliv. En satsning på en teknisk-humanistisk utbildningsreform skulle innebära att arbetsmarknadspolitikerna understödjer ett humanistiskt arbetsliv där människan ses som ett "investeringsobjekt" i stället för att vara "förbrukningsvara" eller slit-och-släng-vara".

I motion 1988/89:Ub261 om vuxenutbildning har vi konkret föreslagit att förnyelsefonderna skall utvecklas och byggas ut som ett led i ökad vuxenutbildning.

Vpk är överens om riktigheten i att dra in en del av företagets övervinster, även om vi inte delar regeringens motiv och syften.

Det riktiga enligt vpk:s mening är att indragning av vinstmedel kommer de arbetande direkt till godo genom utveckling av förnyelsefonderna som vpk föreslagit i utbildningsmotionen.

Det mesta pekar dock på att man kan förvänta sig en oförändrat hög vinstnivå även för 1990, d.v.s. en vinsttillväxt runt 20%. Den av regeringen tillfälliga vinstskatten för 1989 borde därför förlängas till att gälla även 1990. Detta särskilt som skatten inte skall erläggas förrän 1990. Under 1990 får företagen dessutom tillbaka de drygt 7 miljarder som "låstes" i augusti 1988 genom likviditetsindragningen till 6% ränta.

Under 1990 förväntas dessutom riksdagen ta beslut om en genomgripande reform för företagsbeskattningen. Det kan därför finnas goda skäl att dra upp fasta riktlinjer för de skatteregler som skall gälla fram till denna tidpunkt.

Avsättning av vinstmedel till vuxenutbildning bör därutöver ingå som en viktig del även i kommande företagsbeskattning.

Mot. 1988/89
Sk48

Regeringens syfte att främst slå mot de större vinstrika företagen kan vpk stödja. Vi är dock tveksamma till om man för detta syfte behöver höja det s.k. fribeloppet så kraftigt som regeringen föreslår. Då vpk dock föreslår en väsentlig höjning av procenten för skatteuttaget, accepterar vi tills vidare den av regeringen föreslagna höjningen av fribeloppet.

Ett särskilt problem utgör de internationella börsbolagens möjligheter att flytta vinster mellan länder och år. Det finns uppgifter som tyder på att storföretagen redan planerat för detta. Bara under januari 1989 har 1,6 miljarder kronor "flyttats" till utländska dotterbolag. Ansökningarna om direktinvesteringar utanför Sverige låg i januari 1989 på 6,3 miljarder kronor. Vid motsvarande tidpunkt 1988 låg de på 2,5 miljarder kronor.

Dessa dispositionsmöjligheter för storföretagen gör det särskilt påkallat att låta den föreslagna lagstiftningen gälla mer än ett år. Problemet akualiserar också behovet att behålla de politiska möjligheterna att kontrollera valuta och investeringsrörelserna över gränserna.

Vpk menar vidare att den föreslagna skattesatsen på 15% som skulle ge 3,5 miljarder är alltför låg för att ge väsentlig effekt. Detta vid beaktande av att företagens driftsöverskott redan ligger på ca 180 miljarder. Vinststillväxten från ett redan högt läge beräknas dessutom till ca 20% för såväl 1988 som 1989. Till detta kommer det ovan angivna tillskottet till företagen på 7 miljarder under 1990, från likviditetsindragningen i augusti 1988. Vpk menar därför att skattesatsen borde sättas till 25%.

Sammanfattning av vpk:s förslag

Vpk:s förslag kan sammanfattas enligt följande:

1. Riksdagen ger regeringen till känna att Utredningen om reformerad företagsbeskattning, URF, skall ges direktiv att utreda förslag som ger ökade skatteintäkter från företagsbeskattningen, i syfte att finansiera ett sänkt skatteuttag från den personliga inkomstbeskattningen och att man därvid lägger förslag som utjämnar skillnaderna i effektivt skatteuttag mellan börsbolag och mindre familjeföretag.

2. Riksdagen beslutar att den av regeringen föreslagna lagen om särskild vinstskatt skall gälla beskattningsåren 1989 samt 1990.

3. Riksdagen beslutar att den särskilda vinstskatten skall utgöra 25% av beskattningsunderlaget.

4. Riksdagen beslutar att intäkterna från vinstskatten skall användas för en utbyggnad av förnyelsefonderna.

Vad gäller yrkandena under 2-3 torde det kunna uppdragas till utskottet att utarbeta angiven lagtext.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utredningen om reformerad företagsbeskattning, URF, skall undersöka hur företagsbeskattningen kan reformeras så att den ger ökade

skatteintäkter till staten. i syfte att sänka beskattningen av arbetsinkomster, och att utredningen därvid skall söka lägga förslag som ger ökad likställighet i effektivt skatteuttag mellan börsbolag och mindre familjeföretag.

2. att riksdagen beslutar att den särskilda vinstskatten skall gälla beskattningsåren 1989 samt 1990.

3. att riksdagen beslutar att den särskilda vinstskatten för 1989 skall beräknas utifrån en skattesats på 25% av beskattningsunderlaget.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om användningen av intäkterna från den särskilda vinstskatten.

Mot. 1988/89
Sk48

Stockholm den 5 april 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Lars Bäckström (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)